

EU står inför ett tekniskt megaskifte

Hufvudstadsbladet den 11 september 2020

EU står inför ett accelererande globalt tekniskskifte och en pågående digital revolution inom alla samhällssektorer. Förhoppningen är att de nya tekniska landvinningarna ska bidra till att förbättra människors välfärd, inte minst genom att underlätta den enorma klimatomställning som krävs för att minska den globala uppvärmningen. Det är därför avgörande att EU:s satsningar, däribland "den gröna given" på en biljon euro för att göra Europa klimatneutralt 2050, tar sikte på rätt saker.

Vad bör då EU göra för att skörda frukterna av den tekniska utvecklingen? I boken EU och teknologiskiftet framgår att det finns flera pragmatiska politiska lösningar att tillgå för att styra utvecklingen i önskad riktning och förekomma de negativa effekterna som kan uppstå. Vi lyfter här fram tre av de viktigaste åtgärderna som krävs från EU:s och medlemsstaternas sida.

EU måste utveckla befintliga institutioner för att driva den tekniska utvecklingen framåt. Digitaliseringen och delningsekonomin har redan föranlett betydande omställningar inom hotell-, taxi- och mediebranschen. Folkvalda politiker och EU:s institutioner måste nu se till att ligga steget före och anpassa befintliga regelverk till de snabba förändringar som den tekniska utvecklingen ger upphov till. Detta är nödvändigt för att unionen ska kunna säkerställa en hållbar tillväxt och förbättra sin globala konkurrenskraft. Framför allt krävs förutsägbara gemensamma skatte- och konkurrensregler. Sådana regelverk gynnar innovation inom den digitala ekonomin, exempelvis vid utvecklingen av digitala plattformar, tjänster och robotar. Samtidigt behöver EU upprätthålla robusta rättsliga och etiska principer för teknisk utveckling. Den danska kommissionären Margrethe Vestagers förslag att genom en ny form av offensiv industripolitik stödja EU:s digitala omställning, däribland utvecklingen av 5G och artificiell intelligens (AI), är här av stor vikt.

EU och medlemsländerna måste säkerställa att det finns ett skydd för de samhällsgrupper som missgynnas av ny teknik. I takt med en ökad automatisering på arbetsmarknaden, där människor ersätts av robotar och AI, försvinner oundvikligen vissa typer av jobb och det är osäkert vilka nya arbetstillfällen som skapas. Detta leder till omfattande omställningskostnader både för samhället i stort och för de individer som förlorar sin försörjning. Men medlemsländerna är splittrade i synen på vilka satsningar EU bör göra i ljuset av det tekniska förändringstrycket. Länder som Nederländerna, Danmark, Finland och Sverige vill minska stödet till EU:s Sammanhållningsfond och i stället öka EU:s satsningar på forskning och utveckling. Gruppen med 17 länder som kallas för Sammanhållningens vänner ("Friends of Cohesion"), där bland annat Italien, Polen och Rumänien ingår, vill i stället att EU:s strukturfonder ska få ökade resurser.

Här krävs en ökad solidaritet och samsyn mellan EU:s medlemsstater för att åstadkomma en långsiktigt hållbar tillväxt i hela unionen. Givet de stora skillnaderna mellan medlemsstaterna vad gäller deras förmåga att hantera det teknologiska skiftet så måste satsningar på spjutspetsforskning balanseras med omställningsstöd till medborgare som ännu inte behärskar grunderna i digital teknik. Att ignorera dessa skillnader leder annars till att klyftan mellan länderna i det rikare Nordeuropa och det fattigare Syd- och Östeuropa fördjupas.

EU måste fortsätta att sprida hållbara regelverk utanför Europas gränser. Allt större makt koncentreras till några få globala företag inom den digitala plattformsekonomin, däribland Amazon, Apple och Google. Att EU går i bräschen för att reglera den digitala ekonomin kan ses som en garanti för att den europeiska politiska, ekonomiska och sociala modellen kan upprätthållas framöver då regelkonkurrensen mellan EU, USA och Kina trappas upp. Det är dock inte tillräckligt att förlita sig på EU:s förmåga att skapa regelverk inom den digitala marknaden. Unionen och dess medlemsländer måste också medvetet satsa på att bli ledande inom ett antal centrala områden, såsom 5G, batteriteknik och hållbara lösningar inom energi och transport. Därtill måste Europa utveckla inhemska system för datalagring och molntjänster.

Självfallet bör EU företräda ett medborgerligt rättighetsperspektiv i frågan om enskildas tillträde till internet och villkoren för att söka information och utföra tjänster enligt principen om nätneutralitet. Men sådana principer riskerar att bli tandlösa om Europa förblir sårbart på grund av avsaknad av teknologiskt kunnande, strategisk infrastruktur och finansiella resurser.

Det är uppenbart att EU under kommissionsordföranden Ursula von der Leyens ledning måste investera i ny teknik, stötta svaga regioner och skapa hållbara regelverk. Satsningen brådskar då den tekniska transformationen sker exponentiellt: för att nå 50 miljoner användare tog det telefonbolagen 50 år, internet sju år och mobilspelet Pokemon Go endast 19 dagar. Europeiska rådets avgående ordförande Donald Tusk betonade i november 2019 att det är politiskt ledarskap och enighet som EU nu behöver. Men EU kan inte på egen hand ingjuta nytt hopp i det europeiska samarbetet. Medlemsländerna måste samfällt ställa sig bakom EU-gemensamma satsningar. Finland, Danmark och Sverige – som i den digitala omställningen har kommit längre än de flesta andra medlemsländerna – bör här bilda gemensam front och vara en drivande och enande kraft. Om medlemsländerna misslyckas med att nå enighet blir priset högt och teknikskiftets utlovade ekonomiska, politiska och miljömässiga vinster kommer att gå EU förbi.

Antonina Bakardjieva Engelbrekt

Karin Leijon

Anna Michalski

Lars Oxelheim